

Ekomuzea jako innowacyjny produkt turystyczny na przykładzie Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie

Krzysztof Sala

Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Institut Politologii

Abstrakt: Celem niniejszej publikacji było przedstawienie koncepcji ekomuzeów jako innowacyjnego i nowoczesnego produktu turystycznego. Artykuł został poświęcony wyjątkowemu ekomuzeum w Polsce, jakim jest Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie. W pracy dokonano charakterystyki definicji i pojęcia ekomuzeum, ukazano jego szczególnie charakter oraz wskazano istotne różnice między ekomuzeum a muzeum tradycyjnym. Opisano załóżki i rozwój ekomuzeów na świecie i w Polsce, zaprezentowano także ich obecną sytuację. Podano przykłady regionów o wysokim zagęszczeniu muzeów rozproszonych. Artykuł powstał przy wykorzystaniu materiałów książkowych, czasopism, jak i na podstawie informacji uzyskanych bezpośrednio u źródła. Metodę badawczą zastosowaną w publikacji stanowiła krytyka piśmiennicza i wywiad telefoniczny. Wyniki badań pozytywnie zweryfikowały postawioną tezę, że ekomuzea to innowacyjny produkt turystyczny, również na rynku polskim.

Słowa kluczowe: ekomuzeum, innowacyjność w turystyce, muzeum rozproszone, produkt turystyczny

1. Wprowadzenie

Turystyka to fenomen XXI wieku. Jednoczenie działań na płaszczyźnie turystycznej może przynosić wiele korzyści. Jako przykład może służyć rozwijająca się od kilkunastu lat koncepcja tworzenia ekomuzeów w różnych regionach Polski i świata. Dzięki wspólnemu zaangażowaniu indywidualnych podmiotów, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych można osiągnąć efekty synergiczne. Dodatkowo taka organizacja służy rozwojowi innowacyjności i kreatywności.

Celem niniejszej publikacji było przedstawienie koncepcji ekomuzeów jako innowacyjnego produktu turystycznego na współczesnym rynku turystycznym. Artykuł został poświęcony fenomenowi Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie na Dolnym Śląsku. W pracy dokonano prezentacji definicji i pojęcia ekomuzeum. Ukazano jego szczególnie charakter oraz wskazano istotne różnice między ekomuzeum a tradycyjnym

Korespondencja:
Krzysztof Sala
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN
w Krakowie
Instytut Politologii
ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków,
Poland
Tel. +48 12 662 62 13
E-mail: Krzysztofsal@onet.pl

muzeum. Opisano załączki i rozwój ekomuzeów na świecie i w Polsce, zaprezentowano także ich bieżącą sytuację. Podano przykład regionu o wysokim zagęszczeniu muzeów rozproszonych.

Tezę, jaką postawiono w publikacji, było założenie, że ekomuzea mogą stanowić innowacyjny produkt turystyczny. Dotyczy to zwłaszcza obszarów o mniejszej waloryzacji turystycznej.

Artykuł powstał przy wykorzystaniu zwartych materiałów książkowych, czasopism, jak również informacji netograficznych i informacji uzyskanych bezpośrednio w Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie. Metoda badawcza zastosowana w publikacji to krytyka piśmiennicza danych zastanych i wywiad telefoniczny. Wyniki badań pozytywnie weryfikują postawioną tezę, że ekomuzea to innowacyjny produkt turystyczny.

2. Pojęcie i charakterystyka ekomuzeów

Ekomuzea stanowią innowacyjny produkt turystyczny, czyli zbiór wszystkich dóbr i usług, które są nabywane przez konsumenta w związku z wyjazdem ze stałego miejsca zamieszkania (Kaczmarek, Stasiak, Włodarczyk, 2005).

Innowacyjność to kreowanie nowych produktów i usług, które zapewniają przedsiębiorstwom lub firmom zwrot i zysk z inwestycji. Innowacje to również działania o charakterze innowacyjnym, które zwiększają dobrobyt społeczny oraz stymulują rozwój społeczeństwa.

Innowacyjność w turystyce wyraża się poprzez tworzenie nowych, niepowtarzalnych produktów turystycznych, które mogą być źródłem korzyści dla przedsiębiorstw, społeczności lokalnych czy samorządów zamieszkujących dany obszar.

Termin „ekomuzeum” pochodzi od dwóch greckich słów: *oikos*, oznaczające „dom” w sensie symbolicznym, rozumianym jako środowisko, a odpowiadające dzisiejszemu pojęciu „mała ojczyzna”, i *museion* jako zbiór rzeczy, kolekcja. Oba człony dają w połączeniu zbiór rzeczy materialnych i niematerialnych związanych z miejscem pochodzenia i życia określonej grupy ludzi, czyli muzeum „małej ojczyzny” (Zaręba, 2008).

Ekomuzea, czyli muzea rozproszone, stanowią ciekawą i innowacyjną alternatywę dla skupionych w jednej lokalizacji, a często w jednym budynku, tradycyjnych, znanych od wieków muzeów. W przeciwieństwie do muzeów, ekomuzea tworzą sieć rozproszonych w terenie obiektów, gromadzących żywą i działającą kolekcję, gdzie elementy przyrodnicze, kulturowe i historyczne są prezentowane w miejscu swego występowania i zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem. Nie ma tutaj nieruchomych eksponatów i sztywnych godzin otwarcia. Ekomuzea wychodzą naprzeciw oczekiwaniom społecznym, skupionym wokół nowości i nowinek technicznych (Hauenschild, 1998).

Różnice między tradycyjnym muzeum a ekomuzeum można scharakteryzować następująco (Davis, 1999):

- *muzeum* = budynek + dziedzictwo + zbiory muzealne + personel + odwiedzający;
- *ekomuzeum* = obszar + dziedzictwo + pamięć + mieszkańcy.

Ekomuzeum to rodzaj „muzeum bez murów”. Przyroda, kultura i historia są prezentowane wspólnie, w miejscu ich pierwotnego występowania. Zainteresowanie zwiedzających jest skierowane na wzajemne oddziaływanie pomiędzy przyrodą (miejscem) a ludźmi. Celem

powoływania ekomuzeów jest ochrona budowli, zabytków i innych obiektów – zachowanie śladów przeszłości w krajobrazie w oryginalnym miejscu ich występowania. Koncepcja i założenie ekomuzeów to wzajemna interakcja trzech elementów (Widawski, 2011):

- terytorium,
- społeczności,
- dziedzictwa kulturowego.

Do głównych celów kreowania ekomuzeów możemy zaliczyć (Zaręba, 2008):

- ochronę zasobów naturalnych i kulturowych;
- odkrywanie i interpretację miejscowego dziedzictwa;
- zaangażowanie lokalnej społeczności i wzmacnianie lokalnej tożsamości;
- rozwój zrównoważonej turystyki i promocji lokalnych wytworów.

Podstawowym założeniem ekomuzeów jest współuczestniczenie zwiedzających w wydarzeniach kreowanych przez te jednostki. Oprócz zwiedzania poszczególnych obiektów ekomuzea oferują także:

- możliwość degustacji lokalnych produktów kulinarnych;
- uczestniczenie w warsztatach rzemiosła (np. kowalstwo, garncarstwo);
- wędrowanie ścieżkami edukacyjnymi (tematycznymi);
- zajęcia sportowe w terenie (np. bieg na orientację) lub artystyczne (związane z tematem danej placówki lub regionem);
- możliwość zakupu lokalnych produktów rękodzieła i specjalności kulinarnych.

Ekomuzea starają się ukazać postęp cywilizacyjny w naturalnym środowisku przyrodniczym (Davis, 2005). Z tego powodu mogą być jedną z ciekawszych i nowoczesnych form rozwoju obszarów wiejskich. Poprzez kreowanie interesującej oferty w innowacyjny sposób mogą przyciągać nowych turystów, znudzonych tradycyjnymi formami muzealnictwa. Jest to szczególnie cenne w przypadku miejsc i obszarów o niskiej waloryzacji turystycznej. Ekomuzea mogą przyczynić się do pobudzenia gospodarczego danego miejsca czy obszaru, tworzenia nowych miejsc pracy, rozwoju agroturystyki bądź też kreowania zintegrowanej strategii rozwoju turystyki (rozszerzenie i uatrakcyjnienie pierwotnej oferty, stworzenie wspólnego informatora, przewodnika, stron internetowych, przygotowanie oferty na targi itp.). Sprzyjają ponadto integracji ludzi, społeczności lokalnych z otoczeniem (Davis, 2009).

Koncepcja ekomuzeów dąży do wytworzenia interakcji między zwiedzającym a przedmiotem zainteresowania, a przez to do osiągnięcia lepszego efektu edukacyjnego i komercyjnego. Dzięki rozproszeniu obiektów zwiedzający lepiej poznaje cały region i zapoznaje się dokładniej z lokalną kulturą.

3. Początki ekomuzeów na świecie i w Polsce

Podwaliny ekomuzeów pojawiły się w latach 60. XX wieku. Pierwsze muzea rozproszone powstały w zachodniej Francji w 1967 roku. Ekomuzea Ouessant i La Grande Lande koncentrowały się na środowisku wiejskim, przestrzeni, łącząc doświadczenia skansenu i rezerwatu przyrody. W przypadku La Grande Lande w Akwitanii odwoływano się dodatkowo do tradycji winiarskich i kultury ludowej tego regionu. Kolejne było ekomuzeum Mont-Lozère na terenie Langwedocji poświęcone historii środowiska przyrodniczego i człowieka, gdzie

wprowadzono jako nowy wymiar czynnik czasu. Pierwsze ekomuzeum utworzone w środowisku zurbanizowanym, Creusot-Montceau-les-Mines w Burgundii, odwoływało się do dziedzictwa przemysłowego.

Sam termin „ekomuzeum” pojawił się po raz pierwszy kilka lat później, w 1971 roku. Za prekursorów pojęcia uważa się dwóch wybitnych francuskich muzeologów, Georges’a Henriego Rivière’a i Hugues’a de Varine’a (Mitura, Buczek-Kowalik, 2012).

Od lat 70. do dziś powstało na świecie około 300 ekomuzeów, z czego większość (około 200) w Europie. W Europie opiekuje się nimi Europejska Sieć Ekomuzeów powstała we Włoszech w 2003 roku. Jej celem jest przygotowywanie dokumentów, wymiana doświadczeń oraz kontakty i prezentacja wyników poszczególnych ekomuzeów (Davis, 2008). Oprócz Francji największą popularnością cieszą się one we Włoszech, Hiszpanii, a także w Polsce. Poza Europą można je spotkać m.in. w Japonii, Chinach czy Brazylii. Niewątpliwie zalety związane z funkcjonowaniem ekomuzeów sprzyjają ich popularyzacji (Corsane, Davis, Elliot, Maggi, Murtas, Rogers, 2007).

Pierwsze załączki ekomuzealnictwa na terenie Polski pojawiły się pod koniec lat 90., natomiast właściwy rozwój ekomuzeów w Polsce datuje się od początków XXI wieku. Obecnie ich idea staje się coraz bardziej popularna na terenie całego kraju. W wielu województwach coraz powszechniej powstają nowe obiekty tego typu. W Polsce funkcjonuje dziś około 50 ekomuzeów.

Działający od 2000 roku Program Ekomuzea, realizowany przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska z Krakowa, stał się katalizatorem nowych pomysłów w tej dziedzinie. Udziałowcami programu w Polsce są:

- organizacje społeczne i pozarządowe (lokalne grupy działania, stowarzyszenia, towarzystwa);
- instytucje publiczne (urzędy gminne, szkoły, gminne ośrodki kultury);
- firmy zrzeszone w Krajowej Sieci Grup Partnerskich na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, wzdłuż Zielonych Szlaków – Greenways.

Celem programu jest wsparcie tworzenia lokalnych i regionalnych ekomuzeów, które służą ochronie, zachowaniu i żywej prezentacji dziedzictwa oraz kreowaniu kompleksowego produktu turystycznego. W ramach programu twórcy muzeów rozproszonych mogą uzyskać pomoc merytoryczną i techniczną, wsparcie finansowe na zasadach konkursowych, a także wsparcie w pozyskiwaniu środków unijnych na realizację projektu. Ważnym elementem działalności jest umożliwienie wymiany doświadczeń z podobnymi inicjatywami w kraju i za granicą. Od 2004 roku Fundacja Partnerstwo dla Środowiska jest inicjatorem i członkiem Europejskiej Sieci Ekomuzeów.

W Polsce ekomuzea powstają często przy rowerowych Zielonych Szlakach – Greenways (Gałuszka, Kazior, Zaręba, 2008). Są to trasy dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego wytyczane wzdłuż rzek, historycznych tras handlowych, naturalnych korytarzy przyrodniczych i kolei. Greenways tworzą ramy dla realizacji lokalnych inicjatyw społecznych na rzecz ochrony przyrody i krajobrazu, zachowania dziedzictwa kulturowego, rozwoju turystyki przyjaznej dla środowiska i zrównoważonego transportu. Wzdłuż Bursztynowego Szlaku Greenways znajdziemy między innymi: Ekomuzeum Babiej Góry i Ekomuzeum Lanckorona; na szlaku Kraków–Morawy–Wiedeń – Ekomuzeum Alwernia; w Bieszczadach, na

szlaku Zielony Rower – Greenway Karpaty Wschodnie – między innymi: W Krainie Bobrów, Trzy Kultury, W Krainie Bojków i Hołe.

Prawdziwym zagłębieniem ekomuzeów w Polsce jest obecnie Dolny Śląsk, gdzie można odwiedzić liczne ekomuzea o zróżnicowanej tematyce. Wybrane przykłady prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Wybrane ekomuzea regionu dolnośląskiego
(Table 1. Selected ecomuseums of the Lower Silesia region)

Nazwa (Name)	Lokalizacja (Location)	Temat przewodni (Leading theme)
Ekomuzeum Cysterskie	Lubiąż	Tradycja i kultura zakonu cystersów
Ekomuzeum Dymarki	Tarchalice	Wytop żelaza według metod starożytnych rudników
Ekomuzeum Dziadoszan	Wietszyce	Życie i kultura plemiona Dziadoszan
Ekomuzeum Wsi Dolnośląskiej	Mściwojów	Pielęgnacja tradycji rolniczych, szkółkarskich, sadowniczych wsi dolnośląskiej
Ekomuzeum Wrzosowej Krainy	Chocianów	Runo leśne, bogate tradycje pszczelarskie, różnorodność przyrodnicza oraz wielokulturowość
Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie	Dobków	Rzemiosło i sztuka ludowa w regionie Gór i Pogórza Kaczawskiego
Inicjatywa Dziewin	Dziewin	Tradycje rybactwa śródlądowego
Inicjatywa Ziemia Izerska	Mirsk	Krajobraz architektoniczny, przyroda i historia, tradycje rolne oraz rzemieślnicze, rozproszone w przestrzeni Pogórza i Gór Izerskich
Inicjatywa Ekomuzealna Ostrzyca	Powiat lwówecki i złotoryjski	Walory przyrodnicze i unikatowe gołoborze bazaltowe Ostrzycy Proboszczowickiej
Inicjatywa Ekomuzealna Żegluga w Malczycach	Malczyce	Tradycje portowe Malczyc sięgające XVII wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ekomuzea Dolnośląskie, 2016.

4. Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie jako innowacyjny produkt turystyczny

Dobków to miejscowość w powiecie złotoryjskim licząca około 500 mieszkańców. Jest to długa wieś łańcuchowa ciągnąca się około 3,5 km wzdłuż rzeki Bukownicy, prawobrzeżnego dopływu Kaczawy. Atutem Dobkowa jest unikatowe położenie na pograniczu Gór Kaczawskich i Pogórza Kaczawskiego. Są to rzadkie w Polsce tereny wygasłych wulkanów, z licznymi śladami kominów wulkanicznych i pokryć lawowych. Najbardziej malowniczym wygasłym wulkanem jest wysoka na 501 metrów n.p.m. Ostrzyca Proboszczowicka, stanowiąca rezerwat geologiczno-florystyczny, nazywana „śląską Fudzijaną”. Dzięki malowniczości położeniu, odpowiedniemu zagospodarowaniu oraz gościnności mieszkańców Do-

bków został wybrany najpiękniejszą wsią dolnośląską w 2011 roku oraz powołany do Sieci Najciekawszych Wsi w Polsce.

Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie zostało założone w 2005 roku z inicjatywy organizacji pozarządowych – miejscowego Stowarzyszenia Kaczawskiego i Fundacji Partnerstwo dla Środowiska z Krakowa. Swój wkład w jego powstanie miała również społeczność lokalna.

Fundacja Partnerstwo dla Środowiska zapewniła powstającemu ekomuzeum dostęp do grantów z Unii Europejskiej i wsparcie promocyjne w mediach. Umożliwiło to uruchomienie wielu atrakcji na miejscu oraz przyciągnięcie gości spoza regionu.

Od czasu swojego powstania jego produkt turystyczny nieustannie się rozwija, zaskakując raz po raz nowymi inicjatywami. Dzięki wspólnemu wysiłkowi ta wcześniej mało znana i dość zaniedbana miejscowość stała się ważnym punktem na mapie turystycznej regionu dolnośląskiego. W porównaniu z innymi tego typu inicjatywami w Polsce omawiane muzeum rozproszone wyróżnia się wyjątkowością oferty pod względem ilościowym, jak i jakościowym. W wielu aspektach stanowi wzór do naśladowania dla innych polskich ekomuzeów.

Muzeum rozproszone w Dobkowie tworzą położone wzdłuż rzeki Bukowica liczne obiekty komercyjne (zob. rysunek 1). Są to m.in. gospodarstwa pszczelarskie i agroturystyczne, pracownie ceramiki artystycznej, bibułkarstwa, schronisko młodzieżowe, Zorza Poranna, Villa Greta oraz Sudecka Zagroda Edukacyjna. Każdy obiekt prowadzi samodzielną działalność gospodarczą na własny rachunek oraz indywidualnie decyduje o godzinach otwarcia, natomiast członkostwo w ramach ekomuzeum daje każdemu z osobna możliwość korzystania ze wspólnej promocji, marketingu i polecenia osobom odwiedzającym. Oprócz wymienionych obiektów należy wspomnieć o takich istniejących tu walorach, jak między innymi:

- aleja lipowa,
- kościół św. Idziego,
- punkt widokowy „trzy okresy wulkanizmu”,
- ruiny renesansowego dworu,
- szlak kapliczek,
- stary kamieniołom wapienia.

Indywidualne zwiedzanie całego kompleksu jest bezpłatne, co wpływa na poziom zainteresowania ze strony odwiedzających. Płatne są natomiast niektóre atrakcje i usługi w poszczególnych obiektach. Innowacyjność i fenomen Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie polega na tym, że oprócz możliwości zwiedzania oferuje ono udział w licznych i profesjonalnych warsztatach edukacyjnych i artystycznych. Zróżnicowana oferta warsztatów jest skierowana osobno do:

- grup szkolnych,
- rodzin z dziećmi,
- dorosłych,
- odwiedzających w ramach wizyt studyjnych.

Taka organizacja sprzyja dostosowaniu oferty turystycznej do oczekiwań i możliwości odbioru przez różne grupy wiekowe. Grupy szkolne mają do wyboru warsztaty przyrodnicze i twórcze. W ramach warsztatów przyrodniczych uczniowie mogą uczestniczyć w zajęciach fizycznych, biologicznych lub warsztatach pszczelarskich. Z kolei w ramach

warsztatów twórczych uczą się sporządzać świeczki zapachowe, mydła, pomadki oraz piec pierniki.

Dla rodzin z dziećmi przygotowano między innymi: warsztaty geologiczne, ceramiczne, podróżnicze, a także zwiedzanie Sudeckiej Zagrody Edukacyjnej. Oferta dla dorosłych obejmuje na przykład specjalistyczne warsztaty przyrodnicze, warsztaty florystyczne lub gotowania z dzikich roślin. Osobną ofertę stanowią wizyty studyjne dla specjalistów z różnych krajów, pracujących w podobnych obszarach kształcenia. Program wizyt studyjnych jest ustalany indywidualnie według oczekiwań uczestników. Jednym z najnowszych pomysłów są realizowane w czasie ferii i wakacji codzienne otwarte warsztaty artystyczne przeznaczone w szczególności dla przebywającej na wypoczynku młodzieży szkolnej i turystów. Z oferty mogą skorzystać również okoliczni mieszkańcy.

Ważny element zagospodarowania turystycznego ekomuzeum stanowi Villa Greta. W tym unikatowym obiekcie funkcjonuje restauracja, pensjonat agroturystyczny oraz sale szkoleniowe. Villa Greta oferuje zorganizowane pobyty sezonowe, warsztaty kreatywne, a ponadto transfer z i do obiektu. Jej oferta jest skierowana do wszystkich odwiedzających omawiane ekomuzeum.

Kolejne godne uwagi miejsce to gospodarstwo agroturystyczne i kemping Zorza Poranna. Ten interesujący obiekt noclegowo-gastronomiczny prowadzi małżeństwo osiadłych tutaj Holendrów. Dzięki licznym międzynarodowym kontaktom właściciele kemping ten, jak i cały kompleks ekomuzeum odwiedza duży odsetek turystów zagranicznych.

Istotnym i zarazem innowacyjnym elementem ekomuzeum w Dobkowie jest Sudecka Zagroda Edukacyjna. Została ona stworzona przez Stowarzyszenie Kaczawskie przy wsparciu Unii Europejskiej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Jest przykładem ośrodka edukacyjnego na Dolnym Śląsku prowadzonego przez organizację pozarządową.

Jako organizacja realizuje projekty polegające na budowaniu partnerskiej współpracy sektora prywatnego, publicznego i społecznego oraz mieszkańców na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu. Wiele działań skoncentrowanych jest na promocji regionu, aktywizacji społeczności lokalnych oraz edukacji ekologicznej, społecznej i regionalnej. Imprezy mają charakter całoroczny i cykliczny, np. Kaczawski Jarmark Bożonarodzeniowy w Krotoszycach, Dzień Terenów Górskich czy też bezpłatne warsztaty metodyki pracy z dziećmi „Leśne Przygody”.

Sudecka Zagroda Edukacyjna stanowi nie tylko element ekomuzeum, lecz również pełni funkcję koordynatora działań Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie. Edukatorzy związani z zagrodą prowadzą działalność edukacyjną w zakresie geologii, geoturystyki oraz edukacji przyrodniczej.

5. Podsumowanie

Ekomuzea wpisują się we współczesną modę na innowacyjny i zrównoważony produkt turystyczny. Zrównoważony produkt turystyczny to bogata oferta dla turysty, która jednocześnie nie przyczynia się do degradacji środowiska naturalnego. Ekomuzea są doskonałym sposobem na „odkrywanie ducha miejsc” w różnych zakątkach kraju, szczególnie tych mniej popularnych turystycznie. Eksponują one to, co unikatowe i niepowtarzalne, łączą naukę i przygodę, tradycję i nowoczesność poprzez nowoczesne podejście do interpretacji dziedzictwa zarówno przyrodniczego, jak i kulturowego. Ekomuzea służą zachowaniu i interpretacji wszystkich elementów środowiska w celu odkrycia więzi łączących z przeszłością i poczucia przynależności lokalnej.

Pomysł tworzenia ekomuzeów jako jednej z form wspierania rozwoju regionalnego coraz powszechniej ujawnia się w świadomości społeczeństw lokalnych za pomocą wspólnych spotkań, warsztatów oraz dzięki powiązaniu go z innymi akcjami, jak choćby międzynarodowy projekt „Zielony Rower”, który w ramach swojego międzynarodowego szlaku przebiega również przez niektóre z przywołanych ekomuzeów.

Bibliografia

- Corsane, G., Davis, P., Elliot, S., Maggi, M., Murtas, D., Rogers, S. (2007). Ecomuseum evaluation: experiences in Piemonte and Liguria, Italy. *International Journal of Heritage Studies*, 13(2), 101–116.
- Davis, P. (1999). *Ecomuseums: A Sense of Place*. London: Leicester University Press. ISBN 0718502086.
- Davis, P. (2005). Places, “cultural touchstones” and the ecomuseum. W: G. Corsane (ed.). *Heritage, Museums and Galleries: An Introductory Reader*. London–New York: Routledge. ISBN 9780415289467.
- Davis, P. (2008). New Museologies and the Ecomuseum. W: B. Graham, P. Howard (eds.). *The Ashgate Research Companion to Heritage and Identity*. Aldershot: Ashgate. ISBN 9780754649229.
- Davis, P. (2009). Ecomuseums and the representation of place. *Rivista Geografica Italiana*, 116, 483–503.
- Ekomuzea. (2016) [online, dostęp: 2016-12-05]. Kraina Łęgów Odrzańskich. Dostępny w Internecie: <http://www.lgdodra.pl/ekomuzea>.
- Ekomuzea Dolnośląskie. (2016) [online, dostęp: 2016-12-02]. Dostępny w Internecie: <http://www.ekomuzea.eko.org.pl/index.php/pl/article/Ekomuzea%20dolnoslaskie>.
- Gałuszka, N., Kazior, B., Zaręba, D. (2008). *Turystyka dziedzictwa. Poradnik dla organizacji pozarządowych*. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska. ISBN 9788392518952.
- Hauenschild, A. (1998). *Claims and Reality of New Museology: Case Studies in Canada, the United States and Mexico*. Washington, DC: Center for Museum Studies; Smithsonian Institution. ISBN 3882990635.
- Januszewski, S. (1990). Ekomuzeum Fourmies-Trélon we Francji [online, dostęp: 2016-12-01]. *Muzealnictwo*, 33, 48–54. Dostępny w Internecie: <http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Muzealnictwo/Muzealnictwo-r1990-t33/Muzealnictwo-r1990-t33-s48-54/Muzealnictwo-r1990-t33-s48-54.pdf>.
- Kaczmarek, J., Stasiak, A., Włodarczyk, B. (2005). *Produkt turystyczny: pomysł, organizacja, zarządzanie*. Warszawa: PWE. ISBN 8320815649.
- Mapa Ekomuzeum w Dobkowie. (2016). Ekomuzeum Rzemiosła w Dobkowie [online, dostęp: 2016-11-21]. Dostępny w Internecie: <http://ekomuzeum.info/ekomuzeum-w-dobkowie/>.
- Mitura, T., Buczek-Kowalik, M. (2012). Ekomuzea w Polsce – przykład nowej muzeologii i promocji dziedzictwa naturalnego. *Folia Geographica*, 20, 173–183.
- Stowarzyszenie Greenways Polska. (2016) [online, dostęp: 2016-11-23]. Dostępny w Internecie: <http://www.greenways.org.pl/>.
- W Polsce działa 15 ekomuzeów. (2010). Onet Podróże [online, dostęp: 2016-11-28]. Dostępny w Internecie: <http://podroze.onet.pl/w-polsce-dziala-15-ekomuzeow/pmt6x>.
- W Polsce też są wulkany. Czy mogą nagle wybuchnąć? (2014). Twoja pogoda.pl [online, dostęp: 2016-11-22]. Dostępny w Internecie: <http://www.twojapogoda.pl/wiadomosci/113631,w-polsce-tez-sa-wulkany-czy-moga-nagle-wybuchnac>.

- Widawski, K. (2011). *Wybrane elementy dziedzictwa kulturowego środowiska wiejskiego – ich wykorzystanie w turystyce na przykładzie Hiszpanii i Polski*. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski. ISBN 978832673049.
- Zaręba, D. (red.). (2008). *Ekoturystyka i odkrywanie dziedzictwa. Zbiór dobrych praktyk*. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Ecomuseums as an innovative tourism product illustrated with an example of Ecomuseum of Crafts in Dobków

Abstract: The aim of this paper is to present the concept of ecomuseums as an innovative and modern tourism product. The paper pays special attention to an exceptional ecomuseum in Poland, namely the Museum of Crafts in Dobków. The article characterises the definition and the term of ecomuseum, shows its special character and points to substantial differences between an ecomuseum and a traditional museum. The publication describes the origin and development of ecomuseums in the world and in Poland. It presents the current

economic situation of ecomuseums in the world and in Poland. It indicates the examples of regions with high concentration of dispersed museums. The paper was created with the use of book materials, journals, and based on the information obtained directly at the source. The research method used in the publication was literature criticism and a telephone interview. The research findings positively verified the formulated thesis that ecomuseums are an innovative tourism product, also on the Polish market.

Key words: ecomuseum, innovativeness in tourism, dispersed museum, tourism product
